

Jugoslovanske oblasti zati- rajo propagando Hitlerjevcev

Voditelji organizacije, ki zahteva avtonomijo za nemško manjšino, aretirani. Nacijska propaganda se razširja, odkar je Hitler okupiral Avstrijo in Velika Nemčija postala sosedna Jugoslavije. Premier Stojadinovič bo morda resigniral

Paris, 18. jun. — Odkar je Velika Nemčija z okupacijo Avstrije postala sosedna Jugoslavije, delo nemška manjšina velikih preglavic jugoslovanskim vtorilem. Poročila, ki prihajajo v Pariz iz Beograda, pravijo, da so oblasti alarmirane.

Po Hitlerjevi okupaciji Avstrije je bilo ustanovljenih več nacijskih organizacij v Sloveniji in Banatu, kjer so nemške manjšine, kar razburja Slovence in Hrvate. Ko je glasilo nacijskih grup, ki izhaja v Osljeju, objavilo članek, v katerem je zaglasilo, da hoče nemška manjšina slične pravice kot jih zahteva Konrad Henlein, vodja nacijske stranke v Češkoslovaški, je jugoslovanski minister dal aretirati voditelje nacijev in prepovedal širjenje nacijske propagande.

Glavni stan organizacije nemške manjšine je v predmestju Beograda, glavnega mesta Jugoslavije. Ta pošilja svoje agente v Berlin, odkoder se polni vračajo v Jugoslavijo s pomnimi žepi denarja. S tem denarjem nacija kupuje posestva ob nemških progah v obmejnih krajih in v Sloveniji. Nedavno, ko so se agenti vrnili iz Berlina, so jim nacija pridelili proslave v Sloveniji, Banatu in celo v Beogradu. Uprizorili so tudi demonstracije, v katerih so bili zastave z znakom svastice.

V krajih, kjer so Hitlerjevi agenti najbolj aktivni, so ustanovili organizacije za pobijanje nacijske propagande. Zdjaj so se pričele širiti govornice, da bo ministrski predsednik Milan Stojadinovič, prijatelj nemškega diktatorja, kmalu resigniral.

Zadnje vesti

MILES CITY, MONT.—Štiri trideset oseb je mrtvih, 65 ranjenih in 20 jih še pogrešajo, ko brzovlak Olympian linije Chicago, Milwaukee & St. Paul, ki je šel iz Chicago v Tacoma, Wash., večeraj zjutraj padel v reko Custer v bližini tega mesta. Most se je podrl pod vlakom.

BARCELONA.—Fašistični bombniki poškodovali ameriški tovorni parnik Wisconsin v tujski luki. Bomba je naredila veliko lučnjo na krovu.

BERLIN.—Naciji pravijo, da provokacije Čehov izazvale nove napade na žide v Nemčiji.

5,000 žrtev kolere v Indiji

Lucknow, Indija, 18. jun. — Kolera, ki razsaja že več tednov v indijskih distriktih, je doslej pobila 15,000 ljudi. V nekaterih vaših umorila vse prebivalce in se še vedno razširja. Praznjenje in ignoranca ljudstva ohranata napore angleških zdravstvenih avtoritet pri zatiranju nalezljive bolezni.

ve ruski podmornici se potopili

Tallinn, Estonaka, 18. jun. — Dve ruski podmornici se potopili, ko sta trčili skupaj na morju, ki so se vrtili na morju bližini Kronštada. Poročilo pravi, da je 64 članov posadke utonilo.

Nacijski navali na židovske trgovine

Zidovski bankir pod policijskim nadzorom

Berlin, 18. jun.—Nacijska drhal je uprizorila več navalov na židovske trgovine, pretepla lastnike in namazala šipe v oknih s protizidovskimi gesli. Veliko številno trgovin je zaprlo vrata po navalih.

Vsa znamenja kažejo, da nacijska drhal uprizarja napade na trgovine po načrtu in z odobravanjem avtoritet. Napadalne čete so formirale posebne grupe, ki vodijo protizidovsko kampanjo in teroristične akcije. Poveljniki napadalnih čet poudarjajo, da se bo gonja nadaljevala. Zide je treba preganjati, da bodo spoznali, da nimajo istih pravic kot drugi nemški državljani. Dalje pravijo, da jim je vlada dala nove in posebne privilegije pri persekuciji židov. Prestiž rujavosrajčnikov je padel po krvavi "čistki" 1. 1934, ko je bilo več voditeljev ustreljenih na obtožbo, da so skovali zaroto proti Hitlerju, sedaj pa hočejo oprati madež s teroriziranjem židov.

London, 18. jun.—List Daily Herald piše, da je baron Louis Rothschild, glavni avstrijski branje slovite židovske bančne družine, ki je bil aretiran na Dunaju v marcu, še vedno pod nadzorom nacijske tajne policije. Ta ga drži proti odkupnini \$10,000,000 pod pretezo, da je bil on odgovoren za polom banke Credit Anstalt. Rothschild je bil predsednik te banke 1. 1931, ko je bankrotirala.

Odkupnino imenujejo naciji "odškodnino". Pravijo, da bo Rothschild ostal pod policijskim nadzorom, dokler ne bodo drugi člani njegove bančne hiše plačali odškodnine. Njegova posestva so avtoritete konfiscirale po Hitlerjevi okupaciji Avstrije.

Umor v Kanadi

Sudbury, Ont., — Nika Lončarja, hrvaškega delavca, so 15. t. m. našli zunaj naselbine ustreljenega. Na njegovem truplu so bili znaki težkih udarcev, iz česar se sklepa, da je bil umorjen namenoma.

Nov slovenski zdravnik

Chicago. — Frank Grill, mladi rojak, je zadnje dni dobil doktorat zdravilstva. Dr. Grill je sin znanega Fr. Grilla, doma od Toplice na Dolenjskem, ki vodi pralnico Parkview.

Vesti iz Južne Amerike

Buenos Aires, Arg.—Dne 11. maja je tu umrl Valentin Vuga, star 40 let in doma iz Solkana pri Gorici. Zapušča ženo in dva mladoletna otroka.

Mehanično srce začelo dihati

New York, 18. jun. — Mehanično srce, ki sta ga zgradila Charles A. Lindbergh, slavni ameriški letalec, in dr. Alexis Carrel, ki je držalo organe žive zunan telesu, je bilo še bolj izpopolnjeno in zdaj tudi diha. Tako je poročal dr. Richard Bing, načelnik departmента kirurgije na univerzi Columbia v New Yorku.

Velika železniška nesreča v Montani

34 potnikov ubitih in 65 ranjenih

Miles City, Mont., 20. jun.—34 potnikov je izgubilo življenje, 65 pa je bilo ranjenih, ko se je podrl železniški most in je brzovlak Milwaukee železnice, ki je vozil proti zapadu, treščil v globino potoka Custer, 26 milj severovzhodno od tega mesta. To je bila največja železniška nesreča v zadnjih letih in prva na progi te železnice v zadnjih dvajsetih letih. Brzovlak je odpeljal iz Chicago proti zapadu v soboto zjutraj. Nekaj minut predno je zavozil na most se je utrgal oblak in narasle vode potoka so omajale stebre mosta, ki se je podrl pod težo vlaka, ki je imel enajst vozov.

Senator Copeland umrl v Washingtonu

Washington, D. C., 18. jun.—Senator Royal S. Copeland, demokrat iz New Yorka in nasprotnik Rooseveltovega "new deala", je sinoči umrl v svoji sobi v hotelu Shoreham. Vzrok smrti je bila bolezen na ledvicah, kateri so se pridružile tudi druge komplikacije. Copeland je bil star 69 let.

Dan zasege lastnine oljnih družb praznik v Mehiki

Mexico City, 18. jun.—Prosvetni minister je naznanil, da bo dan 18. marca, na datum, ko je mehiška vlada zasegla lastnino angleških in ameriških oljnih kompanij, praznik v Mehiki. Prosvetni minister dostavlja, "da je bil ta datum pričetek mehiške ekonomske neodvisnosti."

Mlad ropar, sin policaja, ustreljen

Chicago, 18. jun.—Harold Keen, 28 let star in sin policaja, je bil ustreljen po detektivih, ki so čakali nanj v hiši njegovega prijatelja iz šolskih let. Keen je izvršil 28 roparskih napadov v zadnjih dveh tednih, a je vselej

KRAVAL V FRANCOŠKI ZBORNICI ZARADI ŠPANJE

Dva desničarska poslance ranjena v pretepu

LOJALISTI V PROTI-OFENZIVI

Paris, 18. jun.—Vojaška straža je bila pozvana v akcijo, prvič po desetih letih, da je ustavila pretep med levicariji in desničarji v nižji državni zbornici. Pretep je sledil, ko so komunisti zahtevali, naj vlada konča svojo nevmeševalno politiko v Španiji in prisilijo na pomoč lojalistom.

Dva desničarska poslance, Fernand Claudet in Francois Peugeot, sta bila ranjena v pretepu. Edouard Herriot, predsednik zbornice, je moral dvakrat prekiniti sejo.

Levicarji so kričali, da je ne-intervencijska politika farsa. Italija in Nemčija podpirata španske fašiste, zato naj Francija odpre meje in pošilja orožje lojalistični Španiji. Levicariji so dalje zahtevali od premierja Dauladrija, naj podvzame akcijo proti fašistom, ki pobijajo španske civiliste v napadih na neutrjena mesta. Premierja so opozorili na dejstvo, da fašistični letalci bombardirajo francoske parnike v španskih vodah, a se kljub temu ne zgane, da zaščiti francoske ladje in mornarje.

Hendaye, Francija, 18. jun.—Lojalistične čete so prešle v protiofenzivo na fronti ob reki Mijares, da ustavijo prodiranje rebelov proti Valenciji. Vlado poročilo se glasi, da so lojalisti v tej protiofenzivi zasedli mesto Villarreal, ki so ga nekaj dni prej fašisti okupirali.

Fašistični letalci so napadli predmestja Barcelone z bombami, ki so ubile in ranile več oseb in porušile dvajset poslopj in drugih objektov.

ušel policiji, ki ga je zasiedovala. Njegov oče, policaj Ernest L. Keen, je dejal, da je bil sin nepoboljšljiv zločinec od mladih let. Ko je bil star 14 let, so ga že poslali v poboljševalnico zaradi ropa, ki ga je izvršil.

Roosevelt pohvalil člane kongresa

Obsodba pobijanja civilistov v Španiji in na Kitajskem

Washington, D. C., 18. jun.—Tretje zasedanje kongresa je bilo zaključeno v četrtek zvečer, ko so bili kongresniki in senatorji informirani, da nima predsednik Roosevelt nadaljnjih priporočil glede zakonodaje. Pred zaključitvijo je bilo članom kongresa prečtano Rooseveltovo pismo, v katerem se jim je zahvalil za konstruktivno delo, ki so ga opravili v tem zasedanju.

Nekaj minut pred zaključitvijo je bila v senatu sprejeta resolucija, katero je predložil senator Pittman in katera vsebuje izročeno obsodbo pobijanja civilnih prebivalcev v Španiji in na Kitajskem. Glavna zakonodaja, ki je bila sprejeta v tem zasedanju kongresa, je:

Amendiranje stanovanjskega zakona, ki določa federalno garancijo hipotek do 90 odstotkov vrednosti posestva, ako vrednost ne znaša čez \$6000. Farmaki zakon o kontroli produkcije pridelkov. Ti vključujejo pšenico, koruzo, bombaž, tobak in riž. Revizija davčnega zakona in davčne strukture, ki je znižala davke na nerazdeljene profite korporacij, katerih letni dohodki znašajo \$25,000 in več. Zakon minimalne mezde in maksimalnega delovnika. Ta zakon bodo izvajali administrator, ki ga imenuje predsednik, in administratorju podrejeni odbori. Dodatne apropiacije za financiranje gradnje religijnih projektov in javnih del. V te svrhe je kongres dovolil vsoto \$3,723,000,000. Povečanje delokroga federalne korporacije za rekonstrukcijo financ. Ta je dobila večjo oblast glede posojevanja denarja industrijskim korporacijam. Zakon glede ustanovitve separata sistema brezposelnostnega zavarovanja za železničarje. Doslej so železničarje krill sistemi brezposelnostnega zavarovanja, ki so bili ustanovljeni v posameznih državah v soglasju s federalnim zakonom socialne zaščite. Na podlagi tega zakona, ki bo stopil v veljavo kakor hitro ga bo predsednik podpisal, bodo delavci in delodajalci prispevali tri odstotke od mezdnih izplačil v brezposelnostni sklad.

London, 18. jun.—Načrt glede potegnitve pol milijona žensk v obrambno službo v slučaju, da se Anglija zaplete v vojno, je objavil notranji minister Samuel Hoare. V to službo bodo lahko stopile ženske v starosti 17 do 65 let. Minister je naslovil tudi apel na ženske, naj se prostovoljno prijavijo v obrambno službo.

Stavka pri dveh listih v Pittsburghu

Oba sta prenehala izhajati

Pittsburgh, Pa., 18. jun.—Dva pittsburska dnevnika—Sun-Telegraph in Press—sta prenehala izhajati večeraj zaradi stavke pisarniških delavcev, članov unije Office Workers. Stavkarji so pričeli piketirati urada obeh listov in delavci, ki so uposleni v tiskarni, in člani uredniških štabov niso hoteli iti skozi vrste piketov.

Unija pisarniških delavcev je šla v boj, da izvojuje zaprto delavnico, zvišanje plače in izboljšanje delovnih pogojev. V stavki je prizadetih okrog 2000 delavcev.

Ugrabitelj in morilec dečka obsojen v smrt

Miami, Fla., 18. jun.—Franklin P. McCall, ki je ugrabil in umoril Jamesa Casha, pet let starega dečka, sina bogatega trgovca v Princetonu, Fla., je bil obsojen v smrt na električnem stolu. Obsodbo je izrekel sodnik H. F. Atkinson.

CHAMBERLAIN OPRAVIČUJE NAPADE NA INDIJCE

Domačini so posvarjeni pred napadi, je dejal premier

ZENSKE V OBRAMBNI SLUŽBI

London, 18. jun.—Ministrski predsednik Neville Chamberlain je v parlamentu zagovarjal angleške letalce, ki napadajo s bombami vasi v severozapadni Indiji v zvezi z zatiranjem revolte domačinov, ki jo vodi fakir Ipi že več let. Chamberlain je pojasnjeval, da se napadi vršajo v drugainh okolištinah kakor v Španiji in na Kitajskem, proti katerim je njegova vlada že večkrat protestirala. Domačini so posvarjeni, naj izpraznijo vasi 24 ur pred vsakim napadom.

Premier je v svojem govoru dejal, da je kazenska akcija proti rebelnim domačinom upravičena, ker zastupljajo pitno vodo, uničujejo železniške proge in ceste ter napadajo iz zasede angleške vojske in policije. V nedavni bitki so domačini ubili nekega angleškega sodnika in štiri vojsake v distriktu Waziristanu.

Chamberlain je opravičeval bombe napade v odgovoru na vprašanje, katerega mu je stavil laborit Arthur Henderson. On je hotel vedeti, ali bo njegova vlada podprla sugestijo ameriškega državnega tajnika Hulla glede skupnega nastopa proti Japoncem in španskim fašistom, ki pobijajo civilne prebivalce, zaeno pa je zahteval pojasnila o napadih angleških letalcev na domačine v Indiji. Chamberlain je v svojem odgovoru priznal napade. Klicil: "Sramota!" so se pričeli razgledati v parlamentu, ko je premier opravičeval bombe napade. "Ne verjamem, da bi imeli Indijci v tistih krajih pottekoče pri iskanju zavetja," je činično izjavil premier. "Informiran sem, da je tam dosti jam, v katerih se domačini lahko skrijejo..."

Demobilizacija češke rezervne armade

Vlada namerava podaljšati obvezno vojaško službo

Praga, 18. jun.—Češkoslovaška rezervna armada, ki je bila pozvana pod zastavo 21. maja, ko je pretila nevarnost, da bo Hitlerjeva oborožena sila prekorčila mejo, je bila večeraj razpuščena. To je dokaz, da se je napetost med Češkoslovaško in Nemčijo, ki se je proglasila za zaščitnico sudetskih Nemcev, polegla. Okrog 70,000 rezervistov je bilo pozvanih pod orožje. Takrat so poročali, da je češka armada štela pol milijona mož.

Kljub demobilizaciji rezervne armade ne bo češkoslovaška oborožena sila dosti zmanjšana. Fantje, ki so bili potrjeni v tem letu, bodo takoj stopili v službo. Avtoritete zdaj sestavljajo tudi zakon, da se obvezna vojaška služba podaljša na tri leta.

Svetilnik zaupanja. (Narisa! Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODNEGA
POPOVNEGA JEDNOTA
Organ of and published by the Slovene National Youth Society

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Ameriki
\$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Članstvo in izdajski stroški (vsega) v Evropi
in Čini \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvu
\$3.00.

Glasovi iz naselbin

8 pota v Chicagu in Waukeganu
Barberton, O. — Tukajšnje
delavske razmere so bolj slabe
in ne svetujem nikomur sem ho-
diti za delom, ker imamo še mi
tukaj stanujoči dovolj brezpla-
čnih počitnic.

Ze delj časa sva z ženo name-
ravala obiskati prijatelje in so-
rodnike v Chicagu in Waukeganu.
Nudila se nama je prilika na
28. maja. Zjutraj, ko sem pognal
avto, je bilo vreme zelo povoj-
no in bilo je zelo prijetno voziti
po gladki cesti po državi Ohio, še
lepše pa po Indiani, pa tudi Illi-
nois ima lepo urejeno cesto. Še
isti dan sva se srečno pripeljala
pred glavni urad SNPJ. Izstopi-
va iz vozila, da se malo odpočije-
va. Na voglu je bilo večje število
rojakov in med njimi Lovre-
ne Gradšček, pomožni tajnik
SNPJ. Izmenjava par besed, nato
pa na 25. cesto k prijatelju
Justinu Pavlinu. Njega ni bilo
doma, njegova žena pa naju je
prijazno sprejela in nama po-
stregla s pravo dolenjsko kap-
ljico. Nato sva šla na severno
stran mesta k bratranču moje
žene Johnu Sajovcu. Ceste polne
avtomobilov, tako da bi mi trda
predla, ako ne bi bil imel vodni-
ka oziroma vodnice mra. Pavlin
in njene hčerke, zakar se ji-
ma moram toplo zahvaliti, da
sva se pripeljala do cilja brez
nepričak. Zopet veselo svidenje
in besed nam ni zmanjkalo poz-
no v noč. Naslednji dan je bila
nedelja in malo sem si ogledal
okolico, oddaljen pa se nisem,
ker sem bil sam in okolica mi ni
znana, Johna Sajovca pa influ-
enca ni pustila od doma.

Dne 30. maja sva se odpravila
v Waukegan. Bila nas je lepa
skupina — mr. in mrs. Pavlin,
mrs. Sajovec in J. Sajovec ml.
Pripeljemo se na cilj in se usta-
vimo pri družini Govekar; mrs.
Govekar je sestrična moje sopro-
ge. Zopet veselo svidenje — po
33 letih in povedati so si imele
zelo veliko. Ogledal sem si nasel-
bino in se ogledal v Narodnem
domu; krasna stavba in Sloven-
ci so lahko ponosni. Nato sem
obiskal nekdanjega Barbertončana
Johna Skubja in ženo; izrazil
se je povojno glede delav-
skih razmer. Po več letih mi
je bilo zopet mogoče sestati se
s prijateljem in nekdanjim so-
šolcem Alojzijem Zupcem in s
Frankom Zupcem. Beseda je
dala besedo in tako je minilo
popoldne v veselju družbi. Moral
smo se ločiti in odpotovati v
milijonsko mesto Chicaga.

Časa je bilo dovolj in ogledal
sem si mesto, parke in zverinja-
ke v Chicagu. Časa je še preosta-
valo in obiskali smo gl. urad
SNPJ in Prosvete, namreč pod-
pisani, žena in mrs. Sajovec.
Sprejeti smo bili prijazno. Oskar
Godina nas je spremljal in nam
pokazal prostore v uradu in tu-
di tretje nadstropje, ki je bilo
dodelano pred dvema letoma.
Moram reči, da skoro bi ne bilo
mogoče bolje urediti prostorov
kot so, posebno pa prostor, v ka-
terem se hranijo certifikati, ki
odgovarja potrebi, in cena po-
rabljena v to svrhu ni bila pre-
tirana.

Končno se zahvaljujem vsem
gori omenjenim in drugim, s ka-
terimi smo imeli stike na naji-
nem obisku v Chicagu in Wau-
keganu. Hvala za prijaznost
in gostoljubnost. Upam, da se kmalu
zopet vidimo.

Anton Yakich, 48.

Doba izkoriščanja in ubijanja
Milwaukee, Wis. — Vsaka člo-
vekoljubna oseba, ki čita v li-
stih vesti o svetovnih dogodkih,
se gotovo prime za glavo in vpra-
ša: ali je res narava dala življe-
nje zverinam v človeški podobi
zato, da na debelo morijo ne-
dolžne ljudi — žene, otroke in
stareke? Na to vprašanje bo go-
tovo vsak odgovoril, da ne. Kajti
narava je dala človeku življenje
zato, da bi mirno in pošteno ži-
vel med vso človeško družbo in
jo varoval pred vsemi človeku
škodljivimi elementi. Dala mu
je hrano in ob rojstvu še neraz-
vito pamet, katera se mu razvi-
ja stopnjema.

Vse pogorje torej dobi vsak
lahko potom razvoja, tako da po-
stane, kadar doraste, vreden ži-
vljenja med mirno in pošteno člo-

mislijo, da si bodo na ta način
ustvarili udobno življenje. To so
direktno posledice napačne vzgo-
je in napačnega, krivičnega dru-
žabnega reda. Namesto da bi
vlada skrbel za vse javno živi-
ljenje, da bi socializirala vse
javne naprave in vse glavne in-
dustrije, tako da bi služile vse-
mu ljudstvu, pa je baš narobe:
peščica izkoriščevalcev in finan-
čnih baronov se lahko igra z mi-
lioni ljudi in njihovimi življe-
nji. Razume se, da vlada ne bo
tega storila kar čez noč, kajti
sedanji vladni ustroj je še vedno
navezan na finančne magnate, je
še vedno pod direktnim vplivom
veleindustrijcev, ki kontrolirajo
vse javno življenje. Vlada bo
prišla do svoje veljave šele te-
daj, kadar bo večina ljudstva
tako hotela. Delavsko ljudstvo
je v večini in bi lahko imelo vso
oblast v svojih rokah, ako bi ho-
telo — ako bi razumelo, da si mo-
ra samo pomagati. Šaj ima vso
priliko, da se osamosvoji, tako
da bo vlada v njegovih rokah.
Ampak ta stvar gre počasi —
naprej — vsak napredek je poča-
sen. Potom volitev bi delavci
lahko pridobili vso moč, ako bi
postavili v javne urade svoje
zaupnike, kateri bi delali za
interese vsega delovnega ljud-
stva.

Ako pogledamo na svetovno
pozornico, vidimo, da zverji v člo-
veški podobi morijo nedolžne lu-
di. Mečeje bombe na neoborože-
na ljudstva in uničujejo mesta.
Kapitalizem se v zadnjem hi-
pu zatekel h krvočnemu fazi-
zmu, da se ohrani na površju.
To mu je za nekaj časa uspelo,
ampak dolgo ne bo trajalo. Kapi-
talistični sistem je pač tak, da
ne gleda na človeške žrtve, da
se ohrani in da izkorišča. To je
postranska stvar. Glavni so mu
profiti in nadvlada nad vsem.
Tudi njegovi stebri so se pričeli
rušiti in ne bo dolgo, ko se bodo
sesuli v prah. Takrat pa bo za-
vladalo ljudstvo, kajti njemu
edinemu pripada bodočnost.

Joseph Ele.

Spomin na stavko

Monroe, Mich. — Bilo je leta
1936, ko je CIO začel organizi-
rati industrijske delavce na po-
budo Johna L. Lewisa, predsed-
nika UMWA. Sprva je šlo težko,
ko pa je bilo vidno, da je vlada
naklonjena organiziranju indus-
trijskih delavcev, je šla stvar hi-
storijske naprej. Prišel je Wagner-
jev zakon in vrhovno sodišče ga
je potrdilo. Sledil je vladni del-
avski odbor, ki ima veliko moč
pri odločanju v raznih indus-
trijskih sporih.

Z organiziranjem delavcev so
začeli v Flintu in Detroitu in po-
malem so zmagali. Treba je bilo
dosti dela in treznega premišlje-
nja, predno so se upognili tako
veliki tiči kot so industrijski
magnatje. Delam pri tukajšnji
Newton Steel Co., ki je del Re-
public Steel Corp. V tisti tovar-
ni nas dela 3400 delavcev.

Dne 28. maja 1937 smo pusti-
li delo vsi, čim smo bili obveš-
čeni, da je pri Republic Steel Corp.
oklicana stavka. V tovarno vodi
le ena pot in to smo zaprli ozi-
roma zastražili s močnimi pike-
ti. To je "ta večje" fante raz-
jezilo in so se takoj vrgli na de-
lo, da organizirajo svojo kompa-
nijsko unijo. Našlo se jih je med
delavci precej, ki so rekli, da
Lewisova unija je "no good." Po

kratkem preudarku se je zbralo
200 moč, ki so zasedli 50 avtov
in ta karavana se je odpeljala v
glavno mesto Lansing. Dne 6.
junija se je vršil shod in avdi-
torij je bil nabito poln. Tu so
prisegli zastavi, nato pa so na-
stopili govorniki, trije moški in
ena ženska — "Devica Orleans-
ka." Vsi štirje so strahovito u-
drhali po radikalcih, proti de-
lavski tajnici, governerju in
predsedniku, množica pa jim je
ploskala. Po končanem shodu
so izdelali načrt. Pozvali so mla-
dence in jim nekaj obljubili.
Pristopili so seveda vsi legionar-
ji in vsi skupaj so se oborožili
s količki. Eden med organizator-
ji je bil črnc iz Indiana Harbor-
ja. Ob desetih je šel na pošto po
informacije. Kot govornik in or-
ganizator CIO je bil zelo dober.
Ko se je vračal s pošte, ga je
župan nahrulil, kaj tam išče, pa
mu je odgovoril, naj se ne vti-
ka v naše zadeve. Takrat so ga
pa vigilanti zagrabili in odvekl-
i ven ter udrhali po njem. Bilo
jih je čez sto. Ker je možak mo-
čan, se jim je iztrgal in stekel k
avtu, ampak avto je bil že počko-
dovan. Spet so ga prijeli in ga
odveklili daleč ven iz mesta ter
ga tam pustili. Našli so ga člani
CIO in ga odpeljali v bolnišnico
v Toledo.

Ob treh popoldne je bilo kakih
sto avtov z delavci, da gredo de-
lat, piketov pa okrog 200, nekaj
ženak in simpatičarjev. Prišla je
mestna policija s sto vigilanti,
vsi oboroženi s krepeljci in koli-
čki. Legionarji so medtem za-
prli vse vhode v mesto. Piketi
so se nadejali zunanje pomoči,
ali zaman. Policijski načelnik je
parkrat ukazal piketom, naj se
umaknejo, češ, da se jim lahko
kaj huduga zgodi. Pogajanje je
trajalo od 4.30 do 6. zvečer, ta-
krat pa so začele deževati sol-
zavke. Vse križem je letelo, vršič
otrok in žen je bil strašen. Na
tisoče ljudstva se je zbralo. Vse
je bežalo, kamor je kdo mogel,
pred smradom plina.

Kakor sem že omenil, se je to
godilo zadnje dni v maju 1937.
Bilo je dne 31. maja lani, ko so
vigilante od governerja zahte-
vali, naj jim dovolijo, da gredo
skoz piketno linijo. On jim je
povedal, da piketiranje je po-
stavno. Ko so se vrnili od go-
vernerja, so sklicali shod in tam
izjavili, da bodo vzeli postavbo
v svoje roke. Sklicali so shod za 9.
junija. Na 5. junija je bil plačil-
ni dan. Medtem so delavci sklica-
li shod v mestnem parku in pri-
šel je tudi župan, ki je nago-
voril navzoče, naj gredo v mesto
hišo glasovat o stavki. Piketi
niso glasovali. Pod takimi raz-
merami in pritiskom je glasova-
nje izpadlo proti stavki, kakor
je javnosti že znano.

Dne 9. junija t. l. so detroit-
ski listi prinesli vest, da je gori
omenjeni črnc, čigar ime je
Leonidas McDonald, bivši orga-
nizator CIO, vložil tožbo za od-
škodnino za poškodbe, ki jih je
utrpel v lanski stavki v Monroe-
ju, proti županu D. A. Knaggsu
in 17 drugim osebam. V tožbi
zahteva \$200,000 odškodnine.
McDonald, kakor že omenjeno,
so napadli, ugrabili in izgnali
iz Monroeja na povelje župana,
policijskega načelnika in šestnajst
drugih oseb, kakor navaja obož-
nica. Obožnica je prizadete do-
cela iznenadila. Vložena je bila
pred zveznim sodiščem v De-
troitu. Poročevalec.

Pogovor s temi in onimi

IVAN MOLEK

KAM POJDEJO ONI, KI VERUJEJO V PUŠKO?

Slina radovednost me je prijala. Kam po-
dejo zdaj oni naši komunisti, ki so trdno po-
pričani, da brez puške ne bo svobode za dela-
ca? — Kje bo zdaj njihovo mesto?
V ameriški komunistični stranki nimajo v
mestu! Ameriška komunistična stranka
pravkar napovedala odločen boj vsem onim,
verujejo v puško in nasilje sploh! Ameriška
komunistična stranka je sprejela menjševski
program, program mirne in demokratične evo-
lucije — čeprav je istočasno poslala udanost
brzojavko Jožetu Stalinu v Moskvo! (Ta veliki
kontradiktorec ameriških komunistov je za-
čisto logična.)

Ko sem prečital te najnovejše in vrtogl-
avke ameriške komunistične stranke, sem
spomnil svojega "prijatelja" v Coloradu in se
skrbelo me je. Kam pojde zdaj ta revež? L-
ni sva skupaj osebno debatirala o komunizmu
in Rusiji in moj "prijatelj" me je živo zag-
tavil, da brez puške ne bo svobode za dela-
ca. Kaj bo demokracija! Demokracija je ne-
vežji humberg pod solntem! Puška, puška,
to je tisto, ki prinese delavcu politično moč
ekonomsko blagostanje! Živio puška!

Mož je govoril iskreno; govoril je tako,
kor so govorili komunisti vseh dvajset let do-
lani. Ampak on ni vedel, da bodo komunisti
papeži čez noč presedali s tigra revolucije
jagnje demokracije. Kako naj ve?

Kaj bo zdaj z njim? Ali se tudi on prelevi
zažene puško v tisto motno reko? — Stvar
taka. Če je dober komunist — kot sta Bro-
der in Foster — bo zagnal puško v kalno vo-
in zavpil z njima zvečer: Živio demokracija!
Živio veliki demokrat Stalin! — In vse bo
right, Ptiki bodo peli in rožice bodo cvetele.

Ako pa je moj "prijatelj" slab komunist,
obdržal vero v puško — in tedaj bo zletel sko-
najvišje okno ameriške komunistične stran-
na prosto. In kam pojde? Samemu ni dob-
biti, je rekel prerok. Drugam mu ne kaže ba-
med — trockiste. Trockisti so še edini kom-
nisti, ki verujejo v puško...

Toda jaz dobro poznam svojega "prijatelja"
In on dobro pozna — komuniste. Dobro ve,
komunisti rečejo eno — delajo pa drugo; do-
ve, da ameriški komunisti so danes za dem-
kracijo v Ameriki, ostanejo pa do konca de-
za — diktaturo in rdeči teror v Rusiji...

Puška se umakne za hrbet — spredaj v ro-
pa ameriška zastava in demokratska glasova-
ca! Dva obraza!

In če bo treba — bodo trije, štirje obrabi!
Nič več me ne skrbi za one, ki verujejo
puško!

Ali živali mislijo?

Da imajo neke živali sposobnost za premiš-
ljevanje, je dokazal pred kratkim neki špa-
nz iz kalkutskega zoološkega vrta.

Neki otrok, ki se je rad mudil pred klet-
šimpanza, mu je prinesel nekega dne kokos-
oreh. Opica je sad veselo zagrabila, toda on
je bil prevelik, da bi mogel skozi palice v ma-
ži. Opica je vrtela oreh v rokah, poskušala
je odpreti in ker to ni šlo, je začela na nje-
vem edinem mehkem mestu z zobmi vrtati lu-
no. Bila je očito žejna in ji je šlo samo
mleko v orehu.

Ker so bili vsi njeni napori zaman, se
ovrnila s prosečim pogledom k ljudem, ki
radovedno opazovali njeno početje. Prijela
vžigalico, ki so ji jo bili vrgli, in je skušala
njo razširiti luknjo. Vžigalica se je zlepla
kaj ji je sedaj podala močno plico, s katero
šimpanzu končno uspelo, da je dosegel svoj
men. Zadovoljno je popil mleko, gledalci
mu ploskali.

Šimpanz je že petnajst let v ujetništvu, a
je po vsej priliki spomnil, kako je imel pri-
davnimi leti v prostosti navado, da je pil
mleko iz kokosovih orehov.

Sledovi pradavnega človeka

Angleški arheolog dr. Robert Broom je
sterkfonteinskih jamah v bližini Krugersdora
v Transvalu našel gornjo čeljust pradavnega
človeka, o katerem meni, da gre za "misli-
link", vmesni člen med človekom in opico.
Vmesni člen so iskali že dolga desetletja.
Broom je namreč iz svoje najdbe ugotovil,
je imel ta človek v primeri z drugimi zobmi
velike sekavce kakor šimpanz ali gorila, v ost-
lem pa kaže čeljust tipične človeške znake.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 20. junija 1918.)

Domače vesti. V Milwaukeeju je umrl
Ježernik, star 50 let in doma iz Luč na Staj-
skem, član SNPJ.

Delavske vesti. Predsednik Wilson je ap-
ral na delavce in podjetnike, naj se poslužijo
federalnih posredovalnic za uposlovanje.

Svetovna vojna. Avstrijska "gladovna" efo-
ziva v Italiji je bila docela ustavljena. Avstri-
je v vedno večji krizi; velike demonstracije
proti vladi so na Dunaju in drugih velikih
stih na dnevnem redu.

Sovjetska Rusija. Iz Londona poročajo,
so se ruski veleposlaniki zahvalili kajzerju
okupacijo Bele Rusije.

Edvard Beneš, predsednik Češkoslovaške, v volilni koči v Pragi. Običinske volitve so bile mir-
ne, čeprav so se ališale groznje, da bo Nemčija invadirala češko republiko.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s pripovednikom — Fedorom Mihajlovičem Leontjevičem

V drugi skupini:
"V Petrograjčana se je pa prejle po nepotrebnem zaletel: 'in zadeval vašo občutljivost' — pomnite?"

"Da, tisto je bilo nerodno."
"Naglica ga je zanesla."
"Nervozen človek je videti."
"Mi se lahko smejemo, a kdo ve, kako je obtožencu?"

"Da. Kako je neki Mitjenki?"
"Le kaj bo neki dejal zagovornik?"

V tretji skupini:
"Kdo je onale dama z lornjeto, tista debela, ki sedi na kraju?"

"Neka generalka je, ločenka, poznam jo."
"Da, da, z lornjeto."
"Škatla."
"Nu ne, dokaj pikantna je."

"Dve mesti dalje od nje sedi plavka, ta je lepša."
"A takrat v Mokrem so ga spretno zvalili v past, kaj?"

"Spretno pa, spretno. Kolikokrat je to že pripovedoval tu po hišah!"
"Tudi zdaj se ni mogel premagati. Samoljubje."
"Užaljen človek, he-he!"

"In občutljiv. Pa toliko retorike in dolgih stavkov!"
"In pa straši nas, pazite, vse nas straši. Ali se spominjate, kaj je rekel o trojki? 'Drugod so Hamleti, pri nas pa imamo doslej samo Karamazove!' To ni bilo napak rečeno."

"To je dejal zato, da bi podkuril liberalizmu. Boji se ga!"
"In advokata se tudi boji."
"Da, kaj bo neki gospod Fetjukovič povedal?"

"Nu, naj pove kar hoče, naših seljakov ne bo premotil."
"Mislite?"

V četrti skupini:
"Tisto o trojki je pa dobro povedal — tam nekje, ko je govoril o narodih."
"In tako tudi je, ali se spominjaš, kaj je rekel: da narodi ne bodo čakali?"

"Kako to?"
"I, v angleškem parlamentu je minuli teden že vstal neki poslanec, zaradi nihilistov, in vprašal ministristvo, ali ni čas, da Angličji posežejo v posle te barbarске nacije in nas olakajo. Ipolit je a tem meril nanj. Minuli teden je govoril o tem."

"Tega bodo ti ključači še dolgo čakali."
"Kakšni ključači? Česa bodo dolgo čakali?"
"Kronštat jim zapremo in jim ne damo žita. Kje naj ga vzemo?"

"V Ameriki. Zdjaj ga dobivajo iz Amerike."
"Ne kvasi!"
Toda zvonček je zazvonil in vse je planilo na prostore. Fetjukovič je stopil na tribuno.

X

Braniteljev govor. Palica z dvema koncema

Vse je utihnilo, ko so se začele govornikove prve besede. Vsa dvorana je obvisela na njem z očmi. Prišel je sila odkrito, preprosto in prepričano, toda brez najmanjšega napuha. Opaziti ni bilo niti najmanjšega hlastanja po govorniških umetnijah, patetičnih tonih in čustvenih, zvnenih besedah. To je bil človek, ki je izpregovoril v zaupnem krogu enakomiselnih ljudi. Njegov glas je bil krasen, krepek in simpatičen, in še v tem glasju samem se ti je zdelo, kakor da slišiš nekaj iskrenega in prostodušnega. A vsi so takoj začutili, da se ume ta govornik iznenada povzpeli do resnične patetičnosti in "z nezaščiteno močjo zagrabiti poslušalce za srce." Govoril je morda manj pravilno od Ipolita Kiriloviča, toda brez dolgih stavkov in celo točneje od njega. Damam nekaj ni ugajalo: venomer se je nekako ključil s hrbtom, zlasti v začetku svojega govora, ne ravno kakor da se priklanja, ampak kakor da sili in leti k poslušalcem, pri čemer je upogibal baš nekako polovico svojega dolgega hrbta, kakor da je na sredji tega dolgega in tankega hrbtišča napravljen tak tečaj, da se lahko zgiblje malone v pravi kot. V začetku govora je govoril nekam razbito, nekako brez sistema, kakor bi pobiral dejstva na drobno, a na koncu koncev se je vse strnilo v celoto. Njegov govor bi lahko razdelili na dve polovici: prva polovica je bila kritika, časih kar zlobno in sarkastično izpodbijanje obtožbe. A v drugi polovici se je zadelo, da je mahoma izpremenil oboje, svoj ton in celo svoj način, ter se iznada povzpeli v patetičnost, in dvorana, ki je

menda čakala tega, je vsa zatrepetala od navdušenja. Brez ovinkov se je lotil stvari in pričel s tem, da je njegovo oporišče sicer v Petrogradu, da pa to ni prvič, ampak da poseča razna mesta Rusije in brani obtožence, toda le take, ki je o njih nedolžnosti prepričan ali jo pa vsaj že naprej slutiti.

"Prav to se mi je zgodilo tudi v sedanjem primeru," je pojasnil. "Ze samo po prvih časopisnih poročilih se mi je zasvetilo nekaj, kar me je nenavadno presunilo v prilog obtožencu. Skratka, najprej je zbudilo moje zanimanje neko pravniško dejstvo, ki se sicer čisto ponavilja v sodni praksi, a vendar, se mi vidi, nikoli ne tako popolno in s takimi značilnimi posebnostmi kakor v tej zadevi. To dejstvo bi moral formulirati šele v zaključku svojega govora, kadar sklenem svojo besedo, a vendar hočem povedati svojo misel že ob začetku, zakaj moja slabost je, da se lotevam predmeta naravnost, ne da bi si prihranjal efekte in varčeval z vtisom. To utegne biti z moje strani slabo računanje, a zato je vsaj odkritosrčno. Moja misel in formula je tale: poražajoča skupnost dejstev je zoper obtožence, obenem pa nimamo niti enega dejstva, ki bi vzdržalo kritiko, če si ga ogledamo posamez in zase! Ko sem po govorcih in časopisih dalje zasledoval stvar, sem se vse bolj in bolj utrjeval v svoji misli, in zdajci sem dobil od obtoženčevih sorodnikov vabilo, naj ga zagovarjam. Takoj sem prihitel semkaj in tu sem se končno v ljube ljavo uveril. In evo, da razbijem to strašno skupnost dejstev ter pokažem nedokazanost in fantastičnost vsakega obtežilnega dejstva posebej, sem tudi prevzel v tej stvari nalogo zagovornika."

Tako je pričel zagovornik in zdajci vzkliknil:

"Gospoda porotniki, jaz sem v tem kraju tuj človek. Vse dojme sem sprejel vase, ne da bi bil imel že kako pripravljeno mnenje. Obtožence, čeprav je burnega in razbrzdanega značaja, me vendar ni bil že prejke kdaj razžalil, kakor je razžalil nemara sto drugih ljudi v tem mestu, zaradi česar mu mnogi že od početka niso bili naklonjeni. Seveda priznam, da je npravnstveno čuvstvo tukajšnje družbe po pravici vznemirjeno; obtoženec je buren in razbrzdan. V tukajšnji družbi pa so ga vendarle sprejemali in celo v rodbini velenadarjenega gospoda tožitelja so ga radi imeli. (N. B.: Pri teh besedah se je začulo med občinstvom z dveh ali treh strani hahljanje, ki so ga vsi opazili, čeprav je naglo utihnilo. Pri nas so vsi vedeli, da je državni pravnik akoravno nerad, odpiral Mitji svojo hišo, edino zato, ker se je zdel soprog državnega pravdnika kdo ve zakaj zanimiv. Ta gospa je bila nad vse krepostna in častita dama, pri tem pa fantastična in svoje glava ter nagnjena k temu, da je pri raznih prilikah, zlasti kadar je šlo za malenkosti, nasprotovala soprogu. Sicer pa je Mitja dokaj redko zahajal k njim.)

"Ne glede na vse to se drzmem smatrati za močroe," je nadaljeval zagovornik, "da je utegnil celo v tako neodvisnem duhu in pravičnem značaju, kakor sta duh in značaj mojega nasprotnika, nastati zoper mojega nesrečnega klijenta zmožen predsodek. O, to je tako naravno; nesrečnej je bil vse preveč zaslužil, da gledajo nanj s predsodkom. Užaljeno npravnstveno, še bolj pa užaljeno estetsko čuvstvo je časih kar neizprosno. Gotovo da, v veleduhovitem obtožnem govoru smo vsi slišali strogo analizo obtoženčevega značaja in njegovih dejanj ter opazili strogo kritično presojanje stvari; zlasti pa so se odprle pred nami take psihološke globline, ki naj bi nam pojasnile bistvo zadeve, da bi bilo prodiranje v te globline ob le količkaj zlobno in namemoma preduverjenemu pogledu na obtoženčvo osebo vobče izključeno.

A vendar, so reči, ki so v podobnih primerih še hujše in še bolj pogubne od najbolj zlobnega in najbolj preduverjenega pogleda na stvar. Namreč, če nas na primer prevzame neka tako rekoč umetna igra, potreba po umetniškem utvarjanju, po zgraditvi romana tako rekoč, zlasti še spričo bogastva psiholoških darov, s katerimi je Bog blagoslovil naše zmožnosti. Ze v Petrogradu, ko sem se šele odpravil semkaj, so me opozorili — in tudi sam sem vedel brez vsakega opozorila, da bom srečal tu kot svojega nasprotnika globokega in finega psihologa, ki si je s tem svojstvom zdavnaj stekel neko posebno slavo v našem še mladem pravniškem svetu.

(Dalje prihodnjit.)

"Se sam ne vem, dušica. Nekam pač, v zeleno pomlad."
"Prosim te, vzemi me s seboj!"

Gitin glas ni zvenel ko navadno. Če se je hotela kateri koli drugi dan peljati z menoj na izlet, mi je to vselej od sile nevljudno dala na znanje.

"Stop," je vselej rekla, "peljala se bom s teboj — in pika!"

Potem je zaloputnila avtomobilska vrata, se stisnila k meni in zadeva je bila urejena. Danes me pa prosil. Z negotovim, razburjenim glasom. Kaj se ji je neki zgodilo?

"Seveda, prav rad . . ." sem ji odvrnil.

Moj mali avtomobil se je napojil do grla. Gita me je odrihnila izza krmila s plahim, tesnobnim pogledom. Motor je zabrnal in s sunkom je avtomobil pognalo naprej. Po desetih minutah sva bila že na mestni meji. Gita je poveznila svojo čepico globoko na čelo; njene ozke roke v svetlosivih rokavicah so zanesljivo držale za volan, pogled je strmo upirala na cesto, ki se je kakor naskončen trak vila pred nama. Plavil lasje so ji piapolali v malem, svet-

lem šopu, ki ji je vihral zadaj za čepico. Videl sem, morebiti prvič v najinem dolgem znanju, te rahlo viraajoče, neskončno nežne črte od začetka las pa tja do zatilnika.

"Vse doslej nisem videl, da imaš tako ljubka ušesa, sem zatulil v veter, ki je bril mimo naju.

Gita ni odgovorila. Ali me ni slišala, ali pa . . . me ni hotela slišati? Mežikaje sem pogledal hitrostni števec. Sedemdeset, pet in sedemdeset . . . osemdeset.

"Previdno, Gita!"

Tiha, zagrizena togota je bila v njej. Pritisnila je na hitrostni gumb. Pet in osemdeset . . . devetdeset. Ne, ta divja voznja je opoj, ki bi z njim rada nekaj drugega v sebi omamila.

Hrepenenje? Po čem? Nisem vedel.

Sinila sva mimo vprežnega voza. Za las je manjkalo, da ga nisva oplazila.

"Kaj ti je vendar, otrok?"

Gita je zmajala z glavo. Držala se je zelo resno.

"Nič . . ." je odvrnila.

Kaj jo neki muči? Ljubezen? Saj ji je šele sedemnajst let. To vendar ne more biti! Včeraj ni bila še nič drugega ko . . . no da, ko neummo punč. Samo obleke, šport, knjige so ji rojile po glavi, drugega ni. Mojim zaljubljenim črticam se je samo smejala. Neumnosti, kako se je le mogoče kaj taknega pisati? To je vendar sam nesmisel! Saj niti ni vedela, da se takšne stvari morajo napisati. Če se človek na primer zaljubi v dekle, kakršno je Gita. A tega ji kajpak nisem rekel.

Zdjaj je vozila počasneje, skoraj zamišljeno, skozi neko vas. Doslej mi sploh ni bilo mar, kam je vozila. Prijetno mi je bilo, ko sem sedel tako zraven nje, ji gledal v mladi, razburjeni obraz in je nisem nič spraševal. Zdjajci sem pa na lepem osupnil. Ustavila je pred neko gostilno.

"Ali ne bi hotel za trenutek izstopiti?" me je vprašala.

Da — zakaj ne? Nasproti hiše je bil lep vrt. Izbrala sva si mizo vstran od ceste. Prižgal sem si cigareto. Pobožala me je s prosečim pogledom. Ali se mar tudi njej hoče kajenja . . . ? Njenim staršem sem svečano obljubil, da ne bom Gite nikoli zapeševal h kajenju. Nemara me je pa že kdo drugi prekosil? Ko je spila kavo, je segla, ne da bi me kaj vprašala, v cigaretnico, in si vzela cigareto. Torej zna res že kaditi? Opazil sem, da so ji roke drhtele, ko si je prižgala ozko cigareto.

"Zdjaj mi pa vendar že povej, kaj ti je?" sem sili vanjo. "Noro si vozila, kadiš, nervozna si, nekaj mi prikrivaš. Kaj ti je vendar?"

Gita je pobešila glavo. Hotela je nekaj izdavit, a nič ni prišlo čez njene ustnice. Ni ji bilo treba nič več odgovoriti, vse sem bral z njenega obraza. Zaljubljena je in se je prvič v življenju razočarala. Zaradi drugega je sebe in mene izpostavljala nevarnosti. Prav nič ji ni bilo za moj avtomobil in zame.

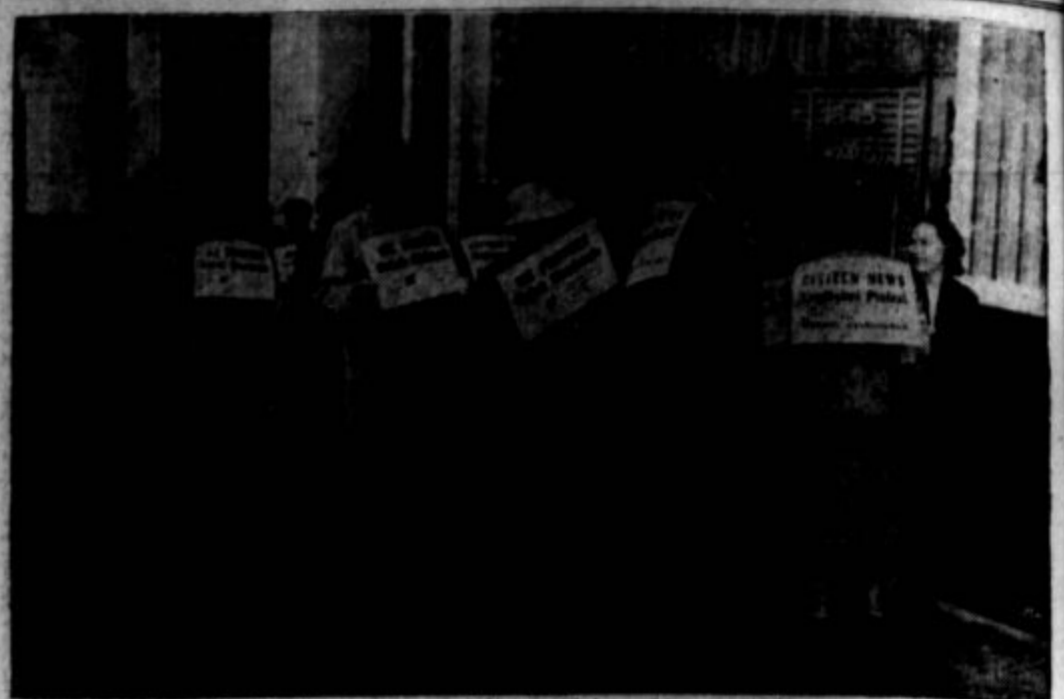
"Tak govori že!" sem ji ukazal. "Ali si zaljubljena?"

"Da . . ." je dahnila predse.

"In on . . ." požri sem povsko, "on te je potegnil za nos?"

"Da . . ."

"In zato . . . ?"

Časnikarji piketirajo urad lista Citizen-News, Hollywood, Cal.

"Zato sem te zvalila v Guensheim . . ."

"Guensheim? Kje je to?"

"Tukaj. On namreč stanuje v Guensheimu . . ."

"In kaj boš zdaj naredila, Gita?"

"Ti pojdeš ponj . . ."

"Jaz? Kaj takega mi niti na um ne pride! Saj te imam vendar tudi jaz rad! . . ."

"Če me imaš rad, boš to naredil . . ."

To je logika včerajšnje Gite. Manjkalo je le še, da bi mi rekla stric Oton!

"Kajne, stric Oton, da boš stopil ponj?"

Šel sem torej. Na trgu sem poiskal hišo, ki mi jo je opisala, in se vrnil v gostilno z nekimi mladeničem. Vao pot me je živo in pod častnimi besedami prepričeval, da je vsega kriva Gita. Ona ga je kratko in malo pustila. Koliko nesoglasij, nesoglasij med takimi ljudmi! Spravo smo zalili s kozarcem dobrega vinca in smo se nato odpeljali v mesto. V troje.

Pot sem jaz sedel za krmilom in mojemu malemu avtomobilčku se ni bilo bati ničesar hudega. Mlada človeka sta neudobno sedela zadaj. Čeprav je bilo prostora za štiri obline ljudi, sta se stiskala skupaj na enem sedežu in kadar sem se ozrl sta vselej trdila, da ju je na ovinku "vrglo skupaj". Kaj sem hotel? Nazadnje se nisem več oziral. Saj sem tako vedel, kaj se za mojimi hrbtom godi. Drug zraven drugega sta čepela, oba mlada, srečna. Mladi mož in današnja Gita . . .

Z roko sem krčevito stiskal krmilo. Dobrih štirideset let že imam. Ali se življenje tedaj res že konča? Tako sem drvel skozi somrak. S pet in štiridesetimi kilometri po ravnem in s štiridesetimi in ovinkih. Na tistih redkih ovinkih, ki smo jih zares prevozili. In med vožnjo sem mislil na Gito — na Gito . . . kakršna je bila še včeraj!

—r-o—

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebno agitacijo svojih družtev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisil in naznanila drugih podpornih organizacij in njih družtev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

I. Clemens:

Žena pri krmilu

Elegantni, svetlorjavi avtomobil je drčal po sončni cesti. Toda John Lebrant, mož dame, ki je sedela za krmilom, se je zvijal od muk na svojem sedežu. Z vsemi napori volje svojih dva in dvajsetih let je krotil jezo nad Eninim neprevidnim vozarjenjem, ki se je kar rogalo vsem avtomobilskim predpisom.

Peljala sta se po široki cesti, ki se je po malem vzpenjala v hrib. Kako je Ena meni nič tebi nič pritisnila na vzvod za največjo hitrost! Skoraj na vrhu klanca je hitrost še bolj pospešila in avtomobil je kar vrglo na desno. V tistem trenutku jim je privozil nasproti neki drug avtomobil.

Njegov voznik je preprečil nesrečo. Naglo je obrnil vstran. Avtomobil je odhrumel mimo. Vendar je pa z dvema kolesoma obvisel skoraj v zraku in šofer je ogorčeno pritisnil na trobljo.

"Za božjo voljo, Ena, bodi tako dobra in vozi previdneje!"

Resno se je obrnila k možu.

"Saj vendar nisem naredila nič slabega," je menila. "In tudi zgodilo se mi ni nič."

"Ne, a prej ali slej se ti bo zgodilo, če boš vozila tako lahkomišelnost."

"Nisem lahkomišelnost!" mu je osorno odgovorila.

"Potlej ne vem, kako naj temu pravim," je odvrnil z onemoglim nasmehom. "Zakaj ne voziš po predpisani strani? Zakaj voziš tako hitro? Preveč tvegaš, Ena, in to postaja od dne do dne hujše . . ."

"Povej mi," mu je ledeno segla v besedo, "čigav je prav za prav tale avtomobil?"

Lebrant je stegnil roko proti stranski zavori.

"Dovoli, da izstopim," je vzkliknil.

Njegov je stal zunaj pred brnečim motorjem in ves bled od jeze pogledal svojo ženo.

"Da, tvoj je," je dejal, "in nikoli več ne bo treba, da bi me na to spominjala. Kadar se bova spet peljala ven, se bova peljala v moj avtomobil. In potlej bom jaz sedel pri volanu!"

"Ali pojdeš danes peš domov?" ga je hladno vprašala.

"Ne skrbi, to je moja stvar."

"O, saj me nič ne skrbi."

Pritisnila je na trobljo in elegantni, svetlorjavi avtomobil je odbrzel dalje. Gospod Lebrant je bil pa vendarle nekaj vznemirljivega opazil.

Ena ga nič več ne ljubi prepri, prvi v desetih mesecih njunega zakona, ga je preobolestjo in kesom. Na Eni obrazu ni bilo opaziti niti kakšnega razburjenja. Nje maščevalne misli so veljale, ki je za vse to nosil vrnost: stricu, ki je bil Eni tremi meseci, na njen dan, podaril ta lepi avtomobil.

Spočetka se je Lebrantovo zdelo, da se bosta z Eno slej vozila v avtomobilu, stal več kakor hiša, ki sta v stanovala. Se več: zadnje meseca ni niti obrokov plačalo, samo da je lahko poračun za elegantno garažo, je bil najel. Enin avtomobil reči ni mogel v zasebno garažo, kjer je ždel Lebrantov mali sedežnik.

Misel na ta dvosedeznik zabolela. V tem avtomobilu se odpeljala na poročno pot nje. Takrat je za Eno še kaj pomenil. Ko je pa svetlorjavi avtomobil, se je sedežnik ob njem kar izkrmalu se z njim nista nič vozila. Uporabljala sta samoin avtomobil. John je čutil v zakonu, kjer pri volanu žena, ni vse v redu; čutil je, je to nekaj nenaravnega.

Medtem ko je šel svojo mu je od nekd udarilo na nekakšno hreščanje.

Obšel ga je neugoden občutje. Bilžal se je ovinku. Skoraj potlej se je pa spustil v dir.

Med tekom je upiral očesa lo ograjo, ki je na ovinku na cestni rob. Skozi spran njej je uzrl Enin avtomobil, lorjav kup razvalin. Potlej del, kako je Ena krenila razbitinam, videl je, kako v čevljih z visokimi petami gibala črepinjam na cesti.

Drhte se je Lebrant obrnel nekemu gospodu, ki je iz svojega avtomobila in si doval razbitine.

"Kaj se je zgodilo?"

"V ograjo je zavozila," je jahal tujec. "Ravno sem se peljal izza ovinka in videl, kako je trudila, da bi obvladala. Neka trhla veja se ji je zapletla v prednje kolo. Dam skočila iz avtomobila in je tegnila ven, a očitno je postala avtomobil zavreti, kajti od nje je naprej. Nič več ga ni bilo ustaviti in tako se je vrtamkaj ob kameniti okrajje."

Ena je pravkar plezala na nasip, ko je opazila, da ji haja mož nasproti. Ustavila je, odprla svojo torbico in iz nje srebno črtalo. Vredno je z njim podrgnila po ustnem ko jo je mož ogovoril.

"Zdjaj vidiš, kam si prišla svojo lahkomišelnostjo!"

Jezno in kljubovalno je odvanj svoje sive oči.

"Prav nič lahkomišelnost sem bila."

"Ali nisi morebiti v nednevno zavozila v ograjo?"

"Nisem videla ovinka."

"Nikar mi tega ne pravi, vzkliknil in zdajci je dal svoji jezi. "Morala si ga videti. To je vendar na dani. Naj se stokrat sem se že vozil tukaj še vselej sem ga videl."

"Nikoli ga ne bi videl . . . srdito zavpila, a ni mogla dovoliti: glas se ji je zlomil."

"Nikoli ga ne bi videl . . . če . . ."

Zdjajci se mu je vrgla vratu in nežno in tihotaj na njegovih prsih:

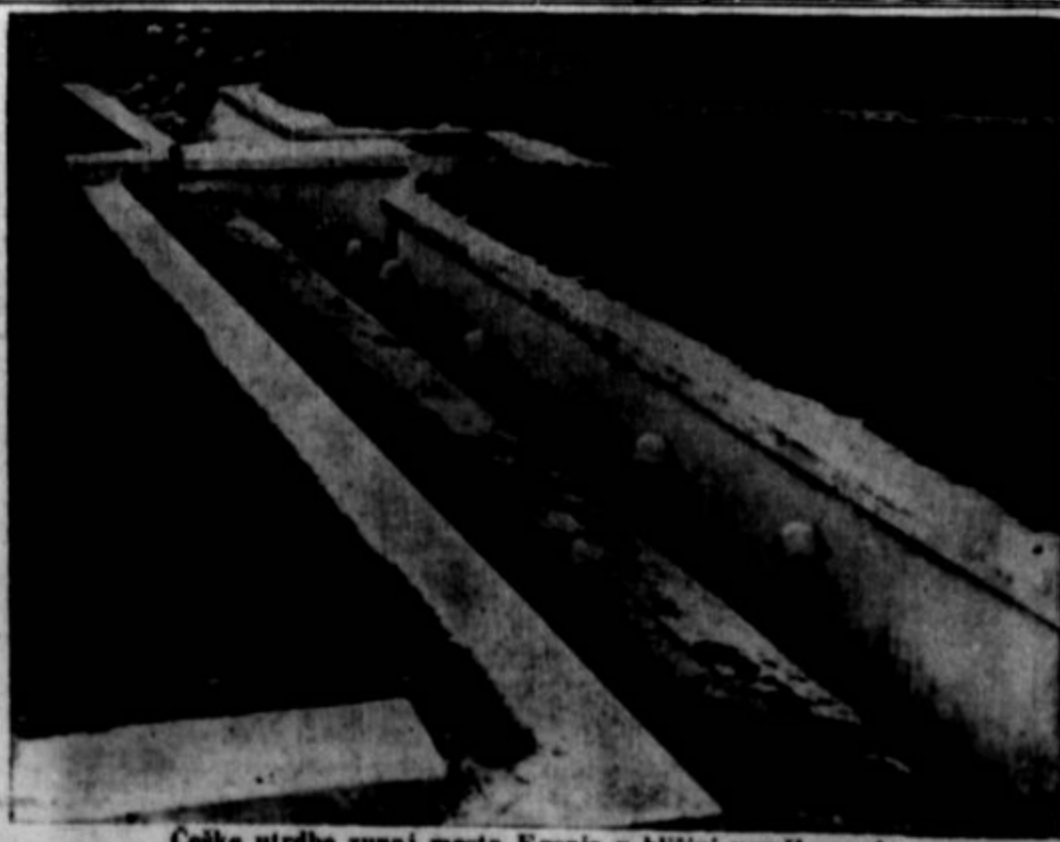
" . . . če bi imel oči polno za!"

Mala Gita

O. Violan

Medtem ko je moj avtomobil ko potrpežljivo, poslušno živinče stal poleg bencinske postaje in vdano požiral svojo vsakodnevno hrano, sem sedel za kopicjo časopisov pri krmilu in čital. Tedaj je nekdo s prsti pobobnal na mojo papirnato barikado. Izza mojih časopisov se je vzpenjala Gita, sedemnajstletno, od sonca ožgano dekle.

"Kam se boš peljal?"

Češke utrbe zunaj mesta Egerja v bližini nemške meje.